

NOBEL
MEDICUS®

PORTRELER

ORD. PROF. DR. SÜHEYL ÜNVER (1898-1986)

*Bilime, Sanata ve Kültüre Adanmış
Bir Ömür*

Elif Gültekin

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı

HAYATI

Ord. Prof. Dr. Ahmet Süheyl Ünver 1898 yılında İstanbul Haseki'de, Hekimoğlu Ali Paşa Caddesi'ndeki bir konakta dünyaya geldi. Babası Mustafa Enver Bey, Fatih Medresesi'nin son talebelerinden biriydi. Okumaya ve araştırmaya çok meraklı olan Süheyl Ünver bu merakını babasından almış olmalıydı.

Hastalıklar içinde geçen çocukluğu ve okumaya olan sevgisi onu tıp okumaya yöneltti. Tıp hayatına 1915 yılında girdiği Mekteb-i Tıbbiye ile adım attı. 1920

yılında tıp okulundan üstün başarıları arkasında bırakarak mezun oldu. Mezuniyetini izleyen yıllarda Gureba ve Haseki Hastanelerinde hekimlik yaptı ve 1927 yılında uzmanlık eğitimi almak üzere Paris'e gitti. 1930 yılında Paris'teki uzmanlık eğitimi tamamlayarak yurda geri döndü ve İstanbul Darülfünun Tıp Fakültesi'nde hocası Akil Muhtar Özden'in kürsüsü Emraz-ı Dahiliye'de Tedavi ve Farmakodinami Müderris Muavini, yani iç hastalıkları doçenti olarak göreve başladı. Aynı zamanda haftanın bazı günleri yine hocası Akil Muhtar Özden'in muayenehanesinde sağlık hizmeti vermeyi sürdürdü.^{1,2}

Resim 1. Süheyl Ünver üniversitedeki çalışma odasında

1933 yılındaki Üniversite Reformu ile beraber İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde Deontoloji ve Tıp Tarihi Enstitüsü'nü kurdu ve enstitünün direktörlüğü görevini üstlendi. 1939 yılında Profesör, 1954 yılında Ordinaryüs Profesörü oldu. 1956 yılında serbest hekimliği bırakarak kendini tamamen fakülte'deki çalışmalarına verdi. 1967 yılında Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'nin açılmasıyla buradaki Deontoloji ve Tıp Tarihi kürsüsünü kurdu ve kanunen emekli olduğu 1973 yılına kadar buradaki görevine devam etti (Resim 1).¹

Süheyl Ünver, ülkemizdeki tıp tarihi ve deontoloji çalışmalarının öncü ismi ve adeta bu alanın piri'dir. Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde dünyaya geldiğinden Osmanlı Türkçesi'ni okuyup yazabiliyordu. Türkiye'deki ve dünyadaki kütüphaneleri gezerek Osmanlı Türkçesi ile yazılmış tıp kitaplarını gün yüzüne çıkardı. Her fırsatta sahaf dükkanlarını gezer, kıymeti bilinmeyerek satılmış, tarihimiz açısından son derece önemli olan kitapların peşine düşerdi. Tarihimizdeki önemli hekimleri, sağlık kurumlarımızı, sağlık alanındaki uygulamaları bizlere tanıtan isim oldu. Uluslararası kongrelerde sunduğu bildiriler ve uluslararası dergilerde yayınlanan sayısız makalesi ile Türk tıp tarihini tüm dünyaya da tanıtmayı başardı.¹

Süheyl Ünver bir hekim ve bir tıp tarihçisi olması yanında Türk sanatlarına da gönül vermiş bir isimdi. Annesi Safiye Hanım'ın babası, yani dedesi olan Şevki Efendi ünlü bir hattattı. Süheyl Ünver çocukluğunu dedesinin hat dersleri verdiği konakta geçirmişti. Hat sanatının tarihine ait en ince detaylara bile hakimdi. Hat alanında ilk hocası dedesi oldu. Ancak hat sanatında ilerlemesi, süsleme sanatlarına olan merak ve ilgisinden dolayı sınırlı kaldı. Tıp Fakültesi'ne devam

ettiği yıllarda Medrese't-ül Hattatin'de tezhip ve ebru dersleri olarak bu alanlarda icazet almaya hak kazandı. 1936 yılından itibaren ise artık Türk süsleme sanatları alanında dersler vermeye başlamıştı. Güzel Sanatlar Akademisi'nde Türk Minyatürü ve Süslemesi dalının resmi öğretim üyesi olarak 19 yıl görev yaptı. Topkapı Sarayı Nakışhanesi'nde tezhip ve minyatür dersleri verdi. Bu dersleri 1959 yılından itibaren İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde kurucusu olduğu Tıp Tarihi Enstitüsü'ne Cuma dersleri adıyla taşıdı ve buradaki derslerini ölümünden üç ay öncesine kadar aralıksız sürdürdü (Resim 2).^{1,2}

Süheyl Ünver daha Tıp Fakültesi yıllarında Üsküdarlı Hoca Ali Rıza Bey'den resim dersleri almıştı. 1917 yılından 1930 yılına kadar hocası ile beraber İstanbul'u sokak sokak gezerek tarihi mekanları kara kalem ve sulu boya resimlerle tespit etti. Süheyl Ünver, hocasının kazandırdığı bu alışkanlığı hayatı boyunca sürdürdü. Adeta şifahilik geleneğimize karşı bir savaş açarak tüm yaşamı boyunca tarihimizi defter defter kaydetti. Öyle ki günümüze ulaşamayan pek çok tarihi eseri bugün sadece Süheyl Ünver'in defterlerinde görebilmekteyiz (Resim 3).^{1,2}

Süheyl Ünver tarihimize ve kültürümüze büyük önem verdi. "Kültürsüzlük geri kalmışlıktır" derdi. Eski eserlerin yok edilmesine çok üzüldü. "Bu eserler bizim bu topraklardaki tapularımızdır" sözünü dilinden düşürmezdi. "Eskiye dönmek yok, yaptığımız yeniyi beğenmesek de eskiye dönmek yok, daha iyisini yapmalıyız, ama eskiyi de korumalıyız, yeniyi yapmak için eskiden hız almamız" sözleriyle geleceğin geçmişten güç alınarak inşa edilebileceğine dikkat çekti.³

Resim 2. Süheyl Ünver minyatür çizerken

Resim 3. Süheyl Ünver Pierre Loti tepesindeki mezar taşlarını resmederken

Süheyl Ünver 88 yıllık hayatını sanatla, bilimle, araştırmakla, okumakla ve kaydetmekle geçirdi. Hekimdi... Akademisyendi... Tıp tarihçisiydi... Bilim Tarihçisiydi... Kültür tarihçisiydi... Müzehhipti... Ebru sanatçısıydı... Hattattı... Ressamdı... 1898 yılının Kadir Gecesi'nde başlayan ömrünü 1986 yılının Kadir Gecesi'nde tamamladığında ardında 2000'den fazla eser bırakmıştı. Yaptığı çalışmalar ile, yitip gitmeye yüz tutmuş tarihi ve kültürel değerlerimizi kelimenin tam anlamıyla ayağa kaldırmayı başardı. Bugün tıp tarihi, bilim tarihi, sanat tarihi, kültür tarihi çalışmak isteyenlerin yolu mutlaka Süheyl Ünver'den geçmektedir.¹⁻³ Onun ardında bıraktığı eserlerden bir kısmı bugün Süleymaniye Kütüphanesi'nde Süheyl Ünver Araştırma Merkezi'nde araştırmacıların hizmetine sunulmuştur. Bir kısmı ise Türk Tarih Kurumu arşivlerinde muhafaza edilmektedir. Diğer bir kısmı ise Cerrahpaşa ve İstanbul Tıp Fakültelerinin Tıp Tarihi ve Etik kürsülerindeki arşivler ile bazı özel arşivlerde bulunmakta, genç araştırmacıların ilgisini beklemektedir.

KAYNAKLAR

1. Sayar AG. A. Süheyl Ünver, İstanbul, Eren Yayıncılık. 1994.
2. Özaydın Z. Menakıb-ı Süheyl Bey, Sivas, Öz Emek Matbaası, 2. Baskı. 2007.
3. Mesara G. Bilim, Kültür ve sanata adanmış bir yaşam içinde babam A. Süheyl Ünver. Bütün Dünya 2001; 9: 6-22